

tekintetben igazuk van, de nem lehet Vereséket és a kisgazdákat egyszerre támadni. Ehhez a munkásság nem elég erős. Most búcsúzom. Sok szépet¹⁰ az Elnöknének és Beenek, no meg Juditnak.

Szeretettel üdvözl

Havas

Mit szól Papen, Schacht¹¹ felmentéséhez? Hihetetlen! És még szabadlábra helyezték őket. Eszerint Imrédyékkel justizmord történt.

PIL 704. f. vegyes (eredeti)

¹ Nem ismerjük a Havas által Károlyi nevében amerikai lexikon részére írt, Magyarországról vagy az előző évek történetéről írt szócikk szövegét.

² Pálóczi-Horváth György újságíró, a *Pesti Napló*, a *Független Magyarország*, a *Magyarország* külpolitikai szerkesztője, a második világháború alatti ellenállási mozgalom résztvevője. 1941 áprilisában az angol követséghez fűződő kapcsolatai miatt a követség munkatársaival együtt elhagyta Magyarországot, az angol hírszerzés tisztje lett. Károlyival Londonban került kapcsolatba a háború végén. 1947-ben hazatért, egyebek közt az MKP *Tovább* című hetilapjának szerkesztője. 1949–1954 között hamis vádak alapján elítélve börtönben volt. 1956 után Londonban élt. Memoárja („The Undeclared”) is ott jelent meg.

³ Pálóczi-Horváth hazatérése előtt az angol rádiónál dolgozott.

⁴ Erős, durva kitételeket (német).

⁵ Az MKP 3. kongresszusa (1946. szeptember 29. – október 1.).

⁶ Böhmnek ilyen broszúrája nem jelent meg. Rövid előszót írt Hámori László szociáldemokrata újságíró „Károlyi Mihály a földosztó” című füzetéhez (Budapest, 1946).

⁷ Az angol arisztokrata Londonban élő elvált feleségét Károlyiék irásaiért a Horthy-rendszer védelmezőjének tekintették, a többi említett publicistához hasonlóan és mint ilyenekkel polemizáltak vele.

⁸ Cziráky Béla. L. e kötet 261., 263. sz. levelét.

⁹ Fjodor Gurkin a szovjet hadsereg gárdaőrnagya, 1945–1946-ban Budapesten szolgált.

¹⁰ Károlyiné szokásos kifejezése – annyi mint „minden jót”.

¹¹ Hjalmar Schacht Hitler gazdaságügyi minisztere és a Birodalmi Bank elnöke. A nürnbergi perben a Hitler hatalomra jutásában kulcsszerepet játszó Franz von Papennel együtt felmentették. Utána a német hatóságok letartóztatták, és a náci tanácsbírósg 1947-ben hosszabb börtönbüntetésre ítélte őket, de mindössze pár évet töltöttek börtönben. Büntetésük lejártá előtt szabadon bocsátották őket, körülbelül akkor, mikor Havast az ÁVH bebörtönözte.

271. KÁROLYI MIHÁLY TÁVIRATA BÖHM VILMOSHOZ

(London, 1946. október 7.)

Please wait for me. Will be Budapest as soon as possible accomodation, probably around 15th.¹

PIL 283. f. 12/46. ó. e. (eredeti távirat)

*

Kérlek várj meg. Budapesten leszek, amint lehetséges elintézni, valószínűleg 15-e körül.¹

¹ Károlyi a békekonferencia után szeptember-októberben Londonban volt, majd Párizsba utazott, ahonnan csak november elsején érkezett haza. A *Népszava* jelenti október 20-án: Károlyi Mihályné Budapestre érkezett Londonból. Együtt indultak férjével négy napja, de „Károlyi Mihály útját Münchenben megszakította, ahol meglátogatta idős nővérét, Pappenheimnét, aki a legnehezebb időkben állott ki üldözött testvérbátyja mellett... Az 1918-as köztársaság elnöke néhány napi tartózkodás után folytatja útját Budapestre. Vele utazik leánya, Károlyi Judith is, aki a háború alatt a németek ellen harcoló francia hadsereg hadnagya volt.”

Október 21-én az SZDP kérésére Károlyiné felhívta férjét, hogy legyen itthon az SZDP október 31-i emlékünnepélyére, ahol ő lenne az ünnepi szónok. A párizsi követség 1946. október 30-án telefonált a KÜM-nek: Károlyi Münchenből hívta őket, hogy a rossz idő miatt a repülő nem indult Bécsbe, értesítsék Szakasitscsot. Miután nem

érkezett meg, helyette felesége beszélt, Bán Antal, Buchinger Manó, Justus Pál és mások mellett, a *Népszava* szerint 50 000 ember előtt.

272. KÁROLYI MIHÁLY LENGYEL LÁSZLÓHOZ

(Budapest, 1946. november 8.)

Köszönöm meleg üdvözlő sorait, és mondanom sem kell, hogy a meghívást örömmel elfogadtam volna, de éppen holnap 10 napi pihenésre vidékre utazom, és így november 16-án nem leszek Budapesten. Éppen ezért nagyon kérem, tolmácsolja szaktársainak legmelegebb üdvözetemet és adja értésükre, hogy Fényes Lászlót¹ az októberi forradalom egyik legnemesebb alakjának tartom. Ő nemcsak a forradalomnak volt kitűnő harcosa, hanem gyakorlati előfutárja is mindannak, amit a forradalom képviselt. Szüntelen harcot folytatott a feudális kiskirályok ellen és mindenütt leleplezte a feudális rendszer népellenes megnyilvánulásait. Később bátran harcolt a Horthy-rendszer ellen, leleplezte az ellenforradalom gyilkosságait, és ő volt az, aki személyesen elment Gömbös villájába, hogy Erzberger gyilkosainak rejtekhelyét felfedje. Ezért menekülnie kellett. Az emigrációban is mindvégig megalkuvás nélkül harcolt a Horthy-rendszer ellen, egészen 1943-ban New Yorkban bekövetkezett haláláig.² Nagyon fontosnak tartom, hogy emlékét a magyar munkásság és a haladó szellemű értelmiség nemcsak kegyelettel őrizze meg, hanem puritán erkölcsiségéből és megalkuvás nélküli harcából tanuljon és erőt merítsen.

Szívélyes üdvözzel

PIL 704. f. 130. ó. e. (eredeti)

¹ Fényes Lászlót és Kéri Pált 1919-ben a Tisza-gyilkosságban való bűnrészesség vádjával letartóztatták.

² Fényes László 1944. január 30-án halt meg.

273. KÁROLYI MIHÁLY KHAYATT WADIHHOZ

(Dénesfa, 1946. november 15.)

Kedves Khayatt!

A különmenőleg f. hó 15-én megadott meghatalmazásom kapcsán, az 1946. évi II. tc. ben gyökerező és részemre visszajuttatandó vagyonom letárgyalásával, vitelével felmerülhető összes költségei, szakértők alkalmazásával járó díjak, ügyvédi honoráriumok és kiadások, valamint az Ön honoráriumára ellátására és fedezetére ezennel megszavazom Önnek a visszajutó készpénzösszeg 12%-át, azaz tizenkettő százalékát – ingatlanok, üzemek, földbirtok visszaadása esetén ezek visszajutási értékének a 12%-át, utóbbit azonban nem természetben, hanem készpénzben.

Amennyiben a költségkeret a 12%-nál kevesebb lesz, úgy azon belül Önt az 5%, azaz, öt százalék mindenképpen megilleti.

Amennyiben pedig szüksége merülne fel, hogy a költségkeret a 12%-ot meghaladja, úgy a többletre vonatkozóan fenntartom külön beleegyezésemet.

Mindaddig azonban, amíg az 1946. évi II. tc. alapján visszakerülő értékeim nekem át nem adatnak, költségeimre előlegül havi egyezer forintos hitelkeretet szavazok meg 1946. évi november hó 1-jétől visszamenőleg azzal, hogy az így felvett összegek a fentiekben vázolt 12%-os, illetve az 5%-os részesedése terhére mennek, miért is a végelszámolásnál ezen előlegösszegek levonásba kerülnek.